

Клисяк М. Д.

група 5411, Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова (Миколаїв), mariia.dmitrievna333@gmail.com

Трибулькевич К. Г.

д-р пед. наук, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
(Миколаїв), tribulkevich@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ДО УМОВ НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті здійснено аналіз особливостей адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у вищому навчальному закладі. Розглянуто поняття «адаптація студентів першого курсу», визначення форми адаптації першокурсників та обґрунтування соціально-педагогічних умов, які забезпечують ефективну адаптацію студентів першого курсу.

Ключові слова: адаптація, адаптаційний процес, студент-першокурсник, вищий навчальний заклад, форми адаптації.

Adaptation is a process of adaptation in a new environment, in our case, this is the entry of freshmen students into new learning conditions. The article analyzes the peculiarities of the adaptation of freshmen students to the conditions of studying at a higher educational institution. The concept of «adaptation of first-year students», definition of the form of adaptation of freshmen and the substantiation of socio-pedagogical conditions that ensure effective adaptation of students of the first year are considered.

Key words: adaptation, adaptation process, student-freshman, higher educational institution, forms of adaptation.

У наш час дуже важко адаптуватися до нових умов існування, особливо якщо говорити про навчальні заклади. Вступ до ВНЗ і початок навчання є очікуваною та приємною подією. Але перші півроку навчання змушують

пройти багато випробувань та пережити великий стрес для студентів першокурсників. Т. Алексєєва, Н. Войтович, С. Гапонова у своїх роботах освоювали питання про адаптацію. Проблемам адаптації студентів у нових умовах навчання приділяється багато уваги науковцями, найбільш відомі такі як І. Мостова, Н. Герасімова, Т. Чистякова, В. Каземіренко, Ю. Бохонкова. Також адаптацію розглядають Т. Різник, А. Сиомичев, В. Дямченко, О. Кузнєцова, Л. Литвинова, В. Скрипник, С. Гура, роблячи акцент на те, що адаптація дуже важлива для першокурсників для подальшого життя в соціумі.

Метою статті є аналіз поняття «адаптація студентів першого курсу», визначення форми адаптації першокурсників та обґрунтування соціально-педагогічних умов, які забезпечують ефективну адаптацію студентів першого курсу.

За одинадцять років навчання у абітурієнтів склався стійких стереотип щодо перебування в сім'ї, вдома; у школі одні і ті ж вчителі, учні – все це впливало на характер, певні звички та потреби.

При вступі до вищої школи міняються об'єктивні чинники впливу на особистість: інші люди, які оточують; більшість абітурієнтів переїжджають з рідного міста і проживають у гуртожитках, не спілкуючись з батьками як раніше; змінюються умови побуту та харчування. Такі чинники дуже впливають на стереотипи, які сформувалися за багато років навчання у школі та проживання з батьками, вони негативно впливають на стан здоров'я студента [3, с. 314].

Психологічна адаптація є важливим показником для формування адекватного пристосування до ВНЗ, встановлення контактів зі студентами та викладачами, оволодіння навичками, що потрібні для навчального процесу. Тому науковці приділяли увагу дослідженням із вивчення адаптації студентів першого курсу до нових умов навчання, вивчали характер поведінки, який ґрунтується на соціально-психологічній адаптації та її особливості.

Форми адаптації студентів-першокурсників до навчання у ВНЗ:

- формальна;
- соціально-психологічна;

– дидактична [4].

Студенти першого курсу повинні пристосовуватися до нових умов життя відповідно з своєрідною роботою ВНЗ. Їм треба подужати суб'єктивні (викликані індивідуальними особливостями анатомо-фізіологічного, психічного і соціального розвитку) та об'єктивні (визначаються середовищем, обставинами, особливостями діяльності конкретного вищого навчального закладу) труднощі [1].

Іноземним студентам складніше дається процес адаптації у ВНЗ, бо крім тих труднощів, які чекають простих абітурієнтів, студентам-іноземцям треба подолати мовний бар'єр, перебування в чужій країні, відсутність знайомих, які допомогли би освоїтися.

Одна із проблем адаптації в тому, що студентський вік одночасно з юнацьким віком, саме в ці роки відбувається ріст свого «Я», в нашому випадку абітурієнт стає самостійним, цілеспрямованим, вчиться володіти собою та своїм часом. Цей період характеризується зміною ставлення до моральних цінностей, мета життя, дружба, кохання, родина тощо. Іноді цей процес пошуку свого «Я» відбувається неспокійно і породжує конфлікти не тільки з собою, але з іншими.

Ю. О. Бохонкова [2] виділяє такі труднощі, з якими стикаються студенти, вступаючи у новий етап життя:

- переживання, пов'язані з перехідним періодом;
- невизначеність мотивації вибору професії;
- неготовність до самостійного життя, налагодження побуту;
- психологічна неготовність до відповідальності за себе, свої вчинки, прийняття рішень;
- невміння регулювати час, відведений на навчання і відпочинок;
- відсутність навичок самоконтролю, саморегуляції поведінки і діяльності;
- несформованість мотивації навчання у вибраній професії.

Позанавчальна діяльність студентів є базою для швидкої адаптації у вищій школі з новим соціумом. Саме ця діяльність має найбільш адаптаційний потенціал, тому що студент вже може мати більше знайомих, які допоможуть

йому освоїтися, а може знайде собі найкращого друга. Задля цього й придумана позанавчальна діяльність й організована так, щоб спрямовувати студентів на налагодження міжособистісних стосунків, виховати єдність колективу, а також самореалізації і розвинути здібності, які мають студенти.

Адаптація потребує педагогічного забезпечення, а саме, визначення соціально-педагогічних умов, які забезпечують ефективність процесу адаптації студентів-першокурсників у структурі педагогічної освіти: наявність сприятливого педагогічного середовища; реалізація різних напрямів соціально-виховної роботи зі студентами; впровадження відповідних організаційно-педагогічних умов [4].

На першому курсі студенти знаходяться в стані тимчасової адаптованості і всі по-різному її переживають: деякі не витримують такого стресу і переходять до такого стану як дезадаптованість, а інші стійко адаптуються. Студенти в такому стані нестабільні і їм потрібен час, щоб освоїтися, звикнути до нових умов і нових людей.

Отже особливість адаптації студентів першого курсів до нових умов навчання визначається у рівні готовності до навчання у вищій школі, залежно від їхніх індивідуально-психологічних особливостей. Адаптація, дуже важливий період для будь-якої людини особливо для кваліфікованого працівника, адже це зміна свого «Я» відповідно до нових умов діяльності, людей які оточують. Швидка адаптація студента-першокурсника – це гарантія, що забезпечує успіх подальшого його розвитку як успішного фахівця. А для швидкої адаптації велику роль відіграють куратори груп, які повинні допомогти звикнути студентам першого курсу до нових умов навчання, до нової системи оцінювання та всі нюанси, які чекають на студентів (практика, курсові роботи, практичні/лабораторні роботи, самостійні роботи, сесія, екзамени, лекції та семінари та ін.).

Список використаних джерел

1. Адаптація студентів до самостійної навчальної роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-4085.html>. – Назва з екрану.

2. Бохонкова Ю.О. Можливості корекції особистісних чинників соціально-психологічної адаптації / Ю. О. Бохонкова. – Ж. : Соціальна психологія, 2005. – № 2 (10). – С. 45–54.

3. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / А. І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2005. – 486 с.

4. Левківська Г. П. Адаптація першокурсників в умовах вищого закладу освіти : Навч. посібник / Г. П. Левківська, В. Є. Сорочинська, В. С. Штифурак – К. : Либідь, 2001. – 128 с.